

УДК 338.931

Клюс Ю.І., ст. викладач

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ПРОЦЕДУРИ КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПІД ВПЛИВОМ ЙОГО ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Рассмотрено влияние инновационной деятельности на экономическую устойчивость предприятия, определены этапы процедуры контроля влияния инновационной привлекательности предприятия на экономическую устойчивость его деятельности, предложены меры воздействия инновационной привлекательности предприятия на экономическую устойчивость его деятельности.

Ключевые слова: экономическая устойчивость, инновационная привлекательность, составляющая, показатель оценки, контроль.

The influence of innovation activity on economic stability of a company is considered, stages of the procedure of control of enterprise's innovation attractiveness influence on economic stability of its activities are determined, the measures of enterprise's innovation attractiveness influence on economic stability of its activities are offered.

Key words: economic stability, innovation attractiveness, component, evaluation rating, control.

Постановка проблеми. На економічну стійкість діяльності підприємства впливає його інноваційна привабливість, забезпечити яку можливо за рахунок використання певних заходів. І саме контроль впливу інноваційної привабливості підприємства на економічну стійкість його діяльності є важливішим заходом забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Теоретичний аналіз дослідження. Дослідження питань оцінювання впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності підприємств займає значне місце у працях вітчизняних [1, 2, 3] та зарубіжних [4] вчених. Але й досі не сформувався загальний підхід до методів і критеріїв оцінювання цього впливу.

Метою статті є розгляд існуючих підходів до розв'язання цієї проблеми.

Викладення основного матеріалу дослідження. Необхідно чітко контролювати й керувати процесом змін, вчасно його гальмувати й прискорювати. Якщо нововведення пішло далеко вперед, стало породжувати активний опір, треба загальмувати на деякий час цю програму й сконцентрувати зусилля на сприятливому сприйнятті й закріпленні досягнутого процесу [1].

Припускаємо, що контроль впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності підприємства залежно від економічної спрямованості та інтересів його користувачів може здійснюватися з різною деталізацією та акцентуванням.

Процедура контролю впливу інноваційної привабливості підприємства на економічну стійкість його діяльності включає послідовність здійснення певних етапів. Кількість етапів визначається метою контролю і наявністю необхідної інформації.

Перший етап – підготовчий. Основними задачами цього етапу є:

- 1) формування системи показників оцінювання інноваційного потенціалу і результатів інноваційної діяльності з урахуванням галузевих та інших особливостей конкретного підприємства;
- 2) створення експертної комісії з висококваліфікованих фахівців для визначення фактичних значень показників, які кількісно не вимірюються;
- 3) збір необхідної інформації, яка надається відповідними службами підприємства, її попередній аналіз;
- 4) встановлення (розрахунок або експертне оцінювання) фактичних значень показників інноваційного потенціалу і результатів інноваційної діяльності.

Другий етап – розрахунок показника нарощування інноваційного потенціалу (ПНП).

Цей показник є найважливішим складником інтегрального показника інноваційної привабливості в забезпеченні економічної стійкості діяльності підприємства. Його величина залежить, головним чином, від спрямованості зміни (поліпшення або погіршення) показників, що визначають стан інноваційного потенціалу, в звітному періоді порівняно з попереднім [3].

Третій етап – розрахунок показника поточних результатів інноваційної активності (ПРІА).

Пропонований для розрахунку показник – другий базовий складник інтегрального показника інноваційної привабливості в забезпеченні економічної стійкості діяльності підприємства. Як і в попередньому випадку, його величина визначається характером зміни (поліпшення або погіршення) показників поточної результативності інноваційної діяльності в звітному періоді порівняно з попереднім.

Цей етап аналізу інноваційної привабливості в забезпеченні економічної стійкості діяльності підприємства припускає розрахунок показника поточних результатів інноваційної активності (ПРІА).

Розрахунок показника пропонується проводити за формулою:

$$ПРІА = \frac{\sum_{i=1}^k I_{pi}}{k}, \quad (1)$$

де I_{pi} – індикатор i -го показника поточної результативності інноваційної активності;

k – кількість показників, що характеризують поточну результативність інноваційної активності підприємства.

Четвертий етап – розрахунок показника економічної ефективності інвестицій в інновації (ПЕІ).

Наступним етапом аналізу є розрахунок показника економічної ефективності інвестицій в інновації (ПЕІ). Цей етап пропонується виконувати при проведенні довгострокового перспективного або ретроспективного аналізу на основі інформації про реалізовані або плановані підприємством інноваційні проекти.

В загальному випадку під ефективністю розуміється відносна величина, визначувана як відношення результату (ефекту) до витрат, пов'язаних з його досягненням.

Кількість і склад показників, обраних з цього переліку для розрахунку ПЕІ, визначається метою і особливостями об'єкта аналізу. Для оцінювання впливу інновацій на показники ефективності використання ресурсів підприємства, на наш погляд, слід застосовувати такі характеристики, як фондівіддача, виробіток на одного працівника, матеріалівіддача [2].

На основі значень показників визначають величину показника економічної ефективності інвестицій в інновації за формулою:

$$ПЕІ = \frac{\sum_{i=1}^l I_{ei}}{l} \times 100\%, \quad (2)$$

де I_{ei} – індикатор i -го показника економічної ефективності інвестицій в інновації;

l – кількість показників, що характеризують економічну ефективність інвестицій в інновації.

Значення показника економічної ефективності інноваційних проектів варіюватиме в межах від 0 до 100 %. При цьому нульове значення показника свідчить про неефективність інноваційної діяльності підприємства. Значення ПРІА = 100 % відображає максимальний рівень інноваційної привабливості в забезпеченні економічної стійкості діяльності підприємства в звітному періоді по аналізованому напрямку [4].

П'ятий етап – розрахунок інтегрального показника впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість функціонування підприємства (ПІС).

Цей етап є завершальним у динамічному оцінюванні інноваційної привабливості в забезпеченні економічної стійкості діяльності підприємства. Для його проведення повинні бути визначені всі складники інтегрального показника:

- показник нарощування інноваційного потенціалу (ПНІП);
- показник поточних результатів інноваційної активності (ПРІА);
- показник економічної ефективності інвестицій в інновації (ПЕІ).

Після розрахунку значень усіх структурних складових визначається їхня вагомість в узагальнюючому показнику впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності підприємства. Вагові коефіцієнти структурних складових економічної стійкості визначаються також експертним методом.

Інтегральний показник впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість функціонування підприємства розраховується аналогічно структурним складовим за формулою

$$ПІС = \sum_{j=1}^m b_j C_j, \quad (3)$$

де $ПІС$ – узагальнюючий показник впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності підприємства;

m – кількість структурних складових;

b_j – ваговий коефіцієнт структурної складової C_j , причому $\sum_{j=1}^m b_j = 1$.

Розрахунок інтегрального показника впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість функціонування підприємства пропонуємо проводити за формулою

$$ПІС = 0,5 * ПНІП + 0,25 * (ПРІА + ПЕІ). \quad (4)$$

При проведенні оперативного аналізу в поквартальному або річному розрізах, як вже наголошувалося, розрахунок ПЕП можна опустити, щоб уникнути незіставності складників інтегрального показника через відмінність у часових інтервалах оцінки. Тоді формула (4) матиме вигляд:

$$ІПС = 0,5 * ПНП + 0,5 * ПРІА. \quad (5)$$

Залежно від значення інтегрального показника рівень впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності підприємства можна охарактеризувати як низький, середній і високий. Для цього використаємо такий метод побудови узагальнюючого показника, як узагальнена функція бажаності Харрінгтона. Вона широко використовується на практиці в різних галузях науки, у тому числі управлінні економікою. Функція бажаності є індикатором для ступеня згоди з деталізацією процесів і дозволяє порівняти різні якісні характеристики шляхом перетворення їх у єдину безрозмірну шкалу, яка визначена в інтервалі [0; 1] [2]. При цьому значення факторів, які найбільш сприятливі для нормального функціонування системи, зіставляють зі значеннями, близькими до одиниці (зазвичай від 0,6 до 1).

Факторам, які вважаються несприятливими, на шкалі надаються значення, близькі до нуля (зазвичай від 0 до 0,4). Тому функцію бажаності можна вважати функцією належності, і вона може використовуватися як критерій оптимізації. Значення показника 0,37 зазвичай відображає допустиме граничне значення (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка рівня впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності підприємства на основі стандартних відміток на шкалі бажаності

Відмітки на шкалі бажаності	Якісна оцінка	Якісна оцінка рівня ІПС
1,00–0,80	Дуже добре	Високий
0,80–0,63	Добре	
0,63–0,37	Задовільно	Середній
0,37–0,20	Погано	Низький
0,20–0	Дуже погано	

Враховуючи функцію бажаності Харрінгтона, ми можемо запропонувати таку шкалу інтерпретацій показників оцінки впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності підприємства [2]:

1. Рівень впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість функціонування підприємства вважається низьким, якщо:

$$0 \leq ІПС < 0,37$$

Ця ситуація має місце у випадку, якщо за аналізований період підприємством практично не надавалася увага нарощуванню інноваційного потенціалу, а інноваційні проекти практично не упроваджувалися або характеризувалися низькими результатами.

Такий рівень інноваційної привабливості практично позбавляє підприємства можливості забезпечити довгострокове стійке функціонування.

2. Рівень впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість функціонування підприємства вважається середнім, якщо:

$$0,37 \leq ІПС < 0,63$$

Ситуація, що склалася, може бути наслідком недостатніх зусиль підприємства по нарощуванню складників інноваційного потенціалу і підвищенню результативності інноваційної діяльності або достатньо низький рівень одного з зазначених виявів інноваційної привабливості компенсується високими показниками іншого.

Такий рівень привабливості створює певні передумови для досягнення і збереження довгострокового стійкого функціонування підприємства. Проте гарантована перспективна стійкість можлива тільки у разі деякого підвищення рівня інноваційної активності.

3. Рівень впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість функціонування підприємства вважається високим, якщо:

$$0,63 \leq ІПС \leq 1,0.$$

Ситуація характеризується поліпшенням стану інноваційного потенціалу за аналізований період практично по всіх його складниках, а також збільшенням масштабів інноваційних змін по більшості характеристик.

Такий рівень впливу інноваційної привабливості на економічну стійкість функціонування підприємства за умови його кваліфікованого оцінювання і відносної стабільності середовища функціонування підприємства практично гарантує йому довгострокову економічну стійкість.

Висновок. Результати проведеного аналізу дозволили виявити сильні та слабкі складники інноваційної привабливості в забезпеченні економічної стійкості діяльності підприємства, що дозволить

впровадити ефективні заходи контролю впливу інноваційної привабливості підприємства на економічну стійкість його діяльності. Причому наявність сильних сторін є основою забезпечення перспективної стійкості, а слабкі сторони вимагають посиленої уваги у стратегічному управлінні стійким функціонуванням організації. В ході аналізу виявлено вплив основних чинників інноваційної привабливості на економічну стійкість діяльності та внутрішньогосподарчі резерви її поліпшення.

Визначення межі, на якій позитивний вплив інноваційної діяльності більший негативного, має забезпечити економічну стійкість підприємства і є прогресивним напрямом досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В.А. Верба, І.В. Новиков // Проблеми науки. – 2003. – № 3. – С. 23.
2. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность / Д.И. Кокурин – М.: Инфра-М, 2001. – 356 с.
3. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / Н.С. Краснокутська – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
4. Spangenberg Joachim H. Economic sustainability of the economy: concepts and indicators. / Joachim H. Spangenberg // Int. J. Sustainable Development. – 2005. – Vol. 8, Nos. 1/2. – P. 47–54.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2012.

УДК 657

**Бенько І.Д., к.е.н., доцент,
Сисюк С.В., к.е.н., доцент**

Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬ СПРОЩЕНУ СИСТЕМУ ОПОДАТКУВАННЯ

Определено проблемные аспекты ведения учета субъектами упрощенной системы налогообложения в соответствии с налоговым законодательством. Исследовано особенности действующей системы учета и рассмотрено возможности её усовершенствования.

Ключевые слова: субъект малого предпринимательства, система учета, упрощенная система налогообложения, нормативно-правовая база.

Problem aspects of accounting by the subjects of simplified taxation system in accordance to tax legislation requirements are determined. The features of existing accounting system are investigated and possibilities of its improvement are considered.

Key words: small business entity, system of accounting, simplified taxation system, normative-legal base.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання одним із найважливіших напрямів економічної політики держави, що спрямований на ефективне державне регулювання та макроекономічну стабільність, є забезпечення правильного використання конкурентоспроможного реального сектора економіки. Досвід багатьох країн світу показує, що основною рушійною силою економіки є мале підприємництво, тому що воно відіграє важливу роль у становленні ринкових відносин і швидко реагує на кон'юнктуру ринку. Однак в умовах фінансової кризи, нестійкої економічної та політичної ситуації діяльність малих підприємств гальмується наявністю суттєвих проблем і перешкод у цій сфері, що призводить до уповільнення їх розвитку.

Розвиток малого підприємництва залежить від багатьох чинників (системи регіонального управління, загальнонаціональної та територіальної політики, географічних переваг тощо). Немаловажну роль у цьому випадку відіграє і підхід до організації системи обліку. Від її характеристик (простота, доступність, зрозумілість, прозорість та ін.) залежить сприятливість чи, навпаки, гальмування формування малих підприємницьких структур та подолання економічної кризи. Лише комплексне врахування економічного потенціалу регіону, стану ринкової інфраструктури, наявності ресурсів, підготовки кадрів, ставлення місцевих органів влади та населення до підприємництва, інформаційного забезпечення здатне забезпечити належний та ефективний розвиток малого підприємництва.